

ISAAC
ASIMOV

FUNDAȚIA

IV

Marginea Fundației

Traducere din limba engleză
de Ana-Veronica Mircea

PALADIN

CONSILIERUL

1.

— N-o cred, firește, spuse Golan Trevize, din capul scării largi a Sălii Seldon, cuprinzând cu privirea orașul care scânteia în soare.

Pe Terminus clima era blândă, cu o valoare peste normal a raportului dintre apă și uscat. Trevize se gândea adesea că datorită climatizării planeta devenise un loc mai confortabil, dar care trezea interesul într-o mult mai mică măsură.

— Nu cred absolut nimic din toată povestea asta, repetă zâmbind.

Avea dinți albi, uniformi, de o strălucire care-i scotea în evidență pe fața lui tânără.

Însoțitorul și colegul său, Consilierul Munn Li Compore, care-și luase un al doilea prenume ca să sfideze tradiția de pe Terminus, clătină din cap, stingherit.

— Ce nu crezi? C-am salvat capitala?

— O, asta o cred. Chiar am salvat-o, nu-i așa? Și Seldon a spus c-o s-o salvăm și c-o să fie bine s-o facem și, acum cinci sute de ani, el a știut tot ce avea să se petreacă.

Vocea lui Compore scăzu până ce ajunsese să vorbească pe jumătate în șoaptă:

— Uite ce e, pentru mine astea nu sunt decât vorbe goale, așa că n-ai decât să mi le îndrugi cât poțtești, dar dacă le zberii în mijlocul gloatei te vor auzi și alții și, ca să fiu sincer, nu vreau să-ți stau alături când o să atragi trăsnetul. Nu sunt sigur că va ținti cu precizie.

Zâmbetul lui Trevize rămase la locul lui.

— Fac vreun rău spunând c-a fost salvat orașul? Și ne-a reușit fără să fie nevoie de război?

— N-am avut cu cine lupta, zise Compor.

Avea părul de culoarea untului, ochii precum cerul senin și, cu toate că niciuna dintre cele două nuanțe nu era în ton cu moda, nu se lăsase tentat să le modifice.

— N-ai auzit niciodată de război civil, Compor? Întrebă Trevize.

Era înalt, avea părul negru, ușor ondulat, și obișnuia să umble cu degetele mari agățate de centura din fibre moi pe care o purta în permanență în jurul mijlocului.

— Un război civil ca s-alegem locul unde va fi capitala?

— O problemă îndeajuns de mare ca să provoace o Criză Seldon. I-a distrus lui Hannis cariera politică. Iar pe noi doi ne-a adus în Consiliu la ultimele alegeri și a rămas încă nelămurită...

Își mișcă încet palma înainte și înapoi, ca acul indicator al unei balanțe oscilând de o parte și de alta a punctului de echilibru.

Se opri pe scări, ignorându-i pe ceilalți membri ai guvernului, pe ziariști, dar și pe reprezentatii lumii bune care izbutiseră, prin mijloace nu tocmai oneste, să-și facă rost de invitații la spectacolul reapariției lui Seldon (sau cel puțin a imaginii lui).

Coborau cu toții scările vorbind, râzând, ridicând în slăvi rigurozitatea tuturor lucrurilor ce-i înconjurau și delectându-se fiindcă primiseră aprobarea lui Seldon.

Trevize rămase locului, cu mulțimea învolburându-se în jurul lui. Compor, care ajunsese cu vreo doi pași mai în față, se opri – ca și cum între ei s-ar fi întins deja la maximum un fir invizibil.

— Nu vii?

— Nu e nicio grabă. Întrunirea Consiliului n-o să-nceapă înainte ca doamna primar Branno să treacă în revistă

situația în obișnuitul ei stil mocăit, aproape silabisind. Nu sunt nerăbdător s-auscult încă un discurs interminabil... Privește orașul!

— Îl văd. L-am văzut și ieri.

— Da, dar l-ai văzut acum cinci sute de ani, când a fost întemeiat?

— Patru sute nouăzeci și opt, îl corectă Compor, din reflex. Peste doi ani vom sărbători împlinirea unei jumătăți de mileniu, și tot Branno o să ne fie primar dacă nu se vor petrece lucruri care, să sperăm, sunt puțin probabile.

— Să sperăm, spuse Trevize sec. Dar cum arăta acum cinci sute de ani, la întemeiere? Un singur oraș! Un orașel locuit de un grup de oameni ocupați să întocmească o Enciclopedie care a rămas neterminată!

— Bineînțeles că au terminat-o.

— Vorbești despre Enciclopedia Galactică pe care o avem acum? Nu e aceeași. Asta e stocată într-un computer și revizuită în fiecare zi. Ai văzut-o vreodată pe cea originală, incompletă?

— Cea de la Muzeul Hardin?

— De la Muzeul Originilor Salvor Hardin. Să-i folosim numele complet, te rog, dacă tot te preocupă atât de mult exactitatea datelor. Ai văzut-o?

— Nu. Ar fi trebuit?

— Nu neapărat, nu e cine știe ce. Dar oricum, atunci erau ei aici, un grup de enciclopediști reprezentând nucleul unui orașel de pe o lume practic fără metale, ce se rotea în jurul unui soare izolat de restul Galaxiei, chiar la marginea ei, în adevăratul sens al cuvântului. Iar acum, cinci sute de ani mai târziu, suntem o planetă rezidențială. Am preschimbat-o într-un singur parc imens și avem tot metalul necesar. Am devenit centrul tuturor lucrurilor!

— Nu s-ar zice, obiectă Compor. Tot în jurul unui soare izolat de restul Galaxiei ne rotim. Și tot la marginea ei am rămas.

— A, nu, vorbești fără să gândești. Tocmai de aceea a apărut această Criză Seldon în miniatură. Nu mai suntem doar o lume singulară de pe Terminus. Reprezentăm Fundația, care-și trimite tentaculele în toată Galaxia, conducând-o de aici, de la margine. Și o putem face fiindcă nu mai suntem izolați decât ca poziție, ceea ce n-are importanță.

— Bine. Cu asta sunt de acord.

Era clar că discuția devenise lipsită de interes pentru Compur, care mai coborî încă o treaptă. Firul invizibil dintre cei doi se încordă mai tare.

Trevize întinse o mână, parcă vrând să-și tragă din nou însoțitorul în sus, pe trepte.

— Nu pricepi ce semnificație are asta, Compur? E vorba de o schimbare enormă, dar noi nu suntem dispuși s-o acceptăm. În adâncul sufletelor noastre, ne dorim mica Fundație, acea unică lume din zilele de demult – zilele eroilor fierului și ale nobililor sfinți dispăruți pentru totdeauna.

— Ei, haide!

— Vorbesc serios. Uită-te la Sala Seldon. În primul rând, în momentul primei crize din vremea lui Salvor Hardin exista numai Bolta Timpului, o sală mică, în care apărea holograma lui Seldon. Atâta tot. Acum avem un mausoleu uriaș, dar există acolo vreo rampă acționată de un câmp de forță? Vreo bandă rulantă? Vreun lift gravitic? Nu, nu sunt decât treptele astea, pe care le coborâm și le urcăm exact așa cum ar fi trebuit s-o facă Hardin. În momentele stranii și imprevizibile ne agățăm înspăimântați de trecut.

Își deschise brusc brațele, într-un gest plin de pasiune.

— E ceva metalic în toată construcția asta? Nimic. Nici nu s-ar cuveni, pentru că în vremea lui Salvor Hardin nu se putea vorbi aici despre vreun zăcământ metalifer, iar importurile se făceau rar. Când am construit acest morman imens am folosit până și plastic vechi, care devenise roz din cauza vechimii, așa că vizitatorii din alte lumi se pot opri să exclame: „Pentru numele Galaxiei! Ce antichitate drăguță

e plasticul ăsta!”, Ascultă ce-ți spun, Compor, aici totul e contrafăcut.

— Atunci asta-i ceea ce nu crezi? Că Sala Seldon a autentică?

— Sala și tot ce se află în ea, șopti Trevize cu înverșunare. Nu cred că mai are sens să ne ascundem aici, la marginea Universului, numai pentru că așa au făcut strămoșii noștri. Cred că ar trebui să fim departe de locul ăsta, în mijlocul tuturor evenimentelor.

— Dar Seldon spune că greșești. Planul Seldon se desfășoară conform așteptărilor.

— Știu. Știu. Și fiecare copil de pe Terminus e deprins să creadă că Hari Seldon a conceput un plan și că acum cinci secole a prevăzut totul atât de corect, încât a fost capabil să indice momentele dezlănțuirii unor crize, momente în care apare și imaginea lui holografică, dezvăluindu-ne un minim de lucruri necesare ca să ne putem continua evoluția până la criza următoare și conducându-ne astfel, pe parcursul unui mileniu de istorie, până când vom putea clădi în siguranță un Al Doilea Imperiu Galactic, mult mai mareț, pe ruinele vechii construcții decrepite, surpate acum cinci sute de ani și dezintegrate complet acum două sute.

— De ce-mi înșiri mie toate astea, Golan?

— Fiindcă vreau să pricepi c-avem de-a face cu o mistificare. *Totul* nu e decât amăgire. A fost cât se poate de real la început, însă acum e un simulacru. Nu mai suntem stăpâni pe noi înșine. Nu mai suntem *noi* aceia care urmează Planul.

Compor îl cercetă cu privirea.

— Ai mai susținut astfel de lucruri, Golan, dar am crezut întotdeauna că debитай absurdități doar ca să mă întărați. Pe Galaxie, acum cred că, de fapt, vorbești serios.

— Bineînțeles că vorbesc serios!

— Imposibil. Fie ai găsit un mod rafinat de a mă lua în râs, fie nu ești în toate mințile.

— Nici una, nici alta, îl contrazise Trevize, acum calm, agățându-și degetele de centură ca și cum n-ar mai fi avut nevoie de gesturi ca să-și exteriorizeze înverșunarea. Recunosc c-am mai făcut speculații pe aceeași temă, dar până acum nu m-am bazat decât pe intuiție. Însă farsa din dimineața asta a limpezit pe neașteptate totul și, la rândul meu, am de gând să lămuresc și Consiliul.

— *Ești* nebun!

— Cum zici tu. Vino cu mine și ascultă.

Coborâra scările. Erau ultimii rămași pe trepte – ultimii care ajungeau jos. Și când Trevize o luă cu puțin înaintea lui, buzele lui Compor se mișcă fără zgomot, trimițând către spatele prietenului său un cuvânt mut:

— Neghiobule!

2.

Primarul Harla Branno se pregăti să deschidă ședința Consiliului Executiv. Ochii ei priviseră până atunci adunarea fără niciun interes vizibil; însă nimeni nu se îndoia că-i remarcase pe toți cei prezenți și că nu trecuse neobservată absența niciunuia dintre cei care nu sosiseră încă.

Avea părul cărunț, pieptănat cu grijă într-un stil care, fără a fi extrem de feminin, nu părea nici să-l imite pe cel masculin. Trebuia să și-l poarte cumva și alesese s-o facă astfel, atât și nimic mai mult. Figura ei sobră nu se remarcă prin frumusețe, dar, cumva, nimeni nu i-o privea vreodată în căutarea frumuseții.

Era cel mai capabil administrator de pe planetă. Nimeni nu putea s-o acuze și nimeni nu o acuzase vreodată că s-ar fi bucurat de același geniu ca Salvor Hardin sau Hober Mallow, ale căror fapte animaseră primele două secole de existență ale Fundației, dar nici n-ar fi asociat-o cineva vreodată cu neghiobiile celor trei primari din familia Indbur, care

moșteniseră funcția din tată-n fiu chiar înainte de apariția Catârului. Cuvântările ei nu înflăcărau mințile auditoriului și nici n-avea darul gesturilor spectaculoase, dar era capabilă să ia decizii pe tăcute și să și le mențină atâta vreme cât era convinsă că erau corecte. Lipsită de o charismă izbitoare, era destul de abilă ca să convingă electoratul că toate hotărârile ei aveau să-și dovedească *negreșit* corectitudinea.

Fiindcă teoria lui Seldon afirma că, pe scară largă, cursul istoriei era greu de modificat (dacă și numai dacă imprevizibilul era în permanență exclus, fapt pe care majoritatea seldoniștilor îl dădeau de obicei uitării, în ciuda incidentului perturbator reprezentat de Catâr), Fundația și-ar fi putut păstra capitala pe Terminus în orice condiții. Însă aceasta nu era, totuși, decât o posibilitate. În timpul abia încheiatei sale apariții ca simulacru creat cu cinci sute de ani în urmă, Seldon apreciasse, calm, că Terminus avea să rămână capitala Fundației cu o probabilitate de 87,2 la sută.

Ceea ce însemna, chiar și pentru seldoniști, că exista o probabilitate de 12,8 la sută să fie mutată într-un loc mai apropiat de centrul Federației Fundației, cu toate consecințele cumplite evidențiate de Seldon. Faptul că această probabilitate de unu la opt nu devenise realitate i se datora primarului Branno.

Că ea n-ar fi îngăduit așa ceva era o certitudine. În perioadele când popularitatea îi scăzuse considerabil, continuase să susțină, cu hotărâre, că Terminus era – și avea să rămână – capitala tradițională a Fundației. În caricaturi, dușmanii o înfățișau (cu o oarecare eficiență, trebuia s-o recunoască) cu un bloc de granit prins în locul fălcii sale puternice.

Iar acum Seldon îi susținuse punctul de vedere, ceea ce avea să-i ofere, cel puțin pentru o vreme, un avantaj politic zdrobitor. După cum se povestea, cu un an înainte spusese că, dacă apariția lui Seldon avea s-o sprijine *într-adevăr*, putea să considere că-și îndeplinise misiunea cu succes. Pe

urmă avea să se retragă, asumându-și rolul omului de stat de vârstă înaintată, în loc să riște implicându-se în alte lupte politice, cu rezultate îndoielnice.

Nimeni n-o crezuse cu adevărat. În înfruntările din arena politică se simțea în elementul ei într-o măsură mult mai mare decât majoritatea celor care o precedaseră, iar acum, după ce imaginea lui Seldon apăruse și dispăruse, nimic nu sugera că Harla Branno ar fi avut de gând să le abandoneze.

Vorbea cu voce perfect clară, fără să se rușineze de accentul specific Fundației (fusesse cândva ambasadoare pe Mandress, dar nu adoptase vechiul stil imperial al discursurilor, în mare vogă în acel moment – un ingredient din componența campaniilor cvasiimperiale din Provinciile Interioare).

— Criza Seldon s-a încheiat, spuse ea, și există o tradiție, o tradiție înțeleaptă, care ne cere să nu trecem la niciun fel de represalii – nici prin fapte, nici prin vorbe – împotriva celor care au susținut varianta greșită. Mulți oameni onești au crezut că aveau motive întemeiate pentru a dori ceva ce nu și-a dorit Seldon. N-are sens să-i umilim într-un asemenea hal încât să nu-și mai poată recăpăta respectul de sine decât atacând Planul Seldon. În schimb, s-a împământenit obiceiul ca aceia care au pierdut să-și recunoască înfrângerea cu zâmbete și fără prelungirea discuțiilor. Disputa a rămas pentru totdeauna în urma noastră, a tuturor, indiferent în ce tabără ne-am aflat.

Se întrerupse o clipă, privi netulburată chipurile celor prezenți și continuă:

— Membri ai Consiliului, a trecut deja o jumătate din timp – o jumătate din mia de ani dintre două imperii. A fost o perioadă plină de greutate, dar am străbătut un drum lung. Aproape c-am ajuns deja un adevărat imperiu galactic și nu mai avem dușmani periculoși în exterior. Dacă n-ar fi existat Planul Seldon, Interregnumul ar fi durat treizeci de mii de ani. După un răstimp atât de îndelungat

de sfârșiți, s-ar fi putut întâmpla să nu mai existe forța necesară pentru întemeierea unui nou imperiu. S-ar fi putut întâmpla să nu mai existe decât lumi izolate și, probabil, muribunde. Lui Hari Seldon îi datorăm tot ce avem astăzi și tot pe mintea lui, a cărei viață a încetat de atâta vreme, trebuie să ne bazăm și de-acum înainte. Membri ai Consiliului, de azi începând, primejdia suntem noi înșine, de aceea, oficial, în privința valorii Planului nu trebuie să mai existe dubii. Să cădem acum de acord, fără agitație și cu hotărâre, că, oficial, vom exclude orice îndoieli, critici și acuzații la adresa lui. Trebuie să-l susținem în totalitate. Și-a dovedit corectitudinea vreme de cinci secole. Reprezintă siguranța omenirii și nimeni nu trebuie să-l modifice. E toată lumea de acord?

Prin sală se răspândește un murmur discret. Primarul abia dacă își ridică privirea pentru o confirmare vizuală a consensului audienței. Îi cunoștea pe toți membrii Consiliului și știa cum avea să reacționeze fiecare. Se lăsau cu toții purtați de valul victoriei, renunțând pe moment la obiecții. Poate că urmau să apară peste un an. Dar nu în clipa aceea. Iar de problemele anului următor avea să se ocupe în anul următor.

Lucrurile stăteau întotdeauna așa, cu excepția...

— Se trece la controlul gândirii, doamnă primar Branno? întrebă Golan Trevize, străbătând cu pași mari aleea dintre șirurile de scaune și vorbind cu glas sonor, ca și cum ar fi vrut să compenseze tăcerea din jur.

Nu se osteni să-și ocupe scaunul din ultimul rând, unde stăteau toți membrii noi ai Consiliului.

Branno nu-și îndreaptă totuși privirea spre el.

— Care vă este părerea, domnule consilier Trevize? întrebă ea.

— Că guvernul nu poate impune o interdicție când e vorba de libertatea cuvântului; că orice persoană – care poate fi, cu siguranță, și un membru al Consiliului, ales tocmai în

acest scop – are dreptul să discute despre problemele politice ale momentului; și nicio problemă politică nu poate fi separată de Planul Seldon.

Branno își încrucișă brațele și își ridică privirea. Avea fața lipsită de expresie.

– Domnule consilier Trevize, ați intervenit în această dezbatere fără să respectați uzanțele și v-ați abătut astfel de la procedură. Însă eu v-am cerut să vă spuneți părerea, așa că o să vă răspund.

În contextul Planului Seldon, nu există nicio limitare a libertății cuvântului. Dar, prin natura sa, planul însuși ne impune limite. Evenimentele pot fi interpretate în multe moduri înainte ca imaginea să dea glas hotărârii finale, dar, după ce va fi anunțată astfel, Consiliul nu o mai poate pune la îndoială. Și nici nu ne putem exprima dubiile asupra ei în avans, declarând, de exemplu, că: „Dacă va susține una ca asta, Hari Seldon va greși.“

– Și dacă totuși cineva ar spune asta fiindcă așa ar simți că e corect, doamnă primar?

– Ar fi liber s-o facă, vorbind numai în numele său și nu în public.

– Atunci vreți să spuneți că limitarea libertății cuvântului se aplică numai în cazul oficialităților guvernamentale?

– Întocmai. Nu e un principiu nou în sistemul legislativ al Fundației. A mai fost pus în practică de primari din toate partidele. Un punct de vedere personal nu înseamnă nimic; exprimarea unei opinii în cadru oficial are greutate și poate fi periculoasă. N-am ajuns până aici ca să riscăm acum, punând totul în primejdie.

– Doamnă primar, fie-mi îngăduit să atrag atenția că principiul despre care vorbiți a mai fost aplicat, dar numai ocazional, extrem de rar, în cazul unor activități specifice ale Consiliului. Dar n-a mai fost niciodată asociat cu ceva atât de vast și imposibil de definit cum e Planul Seldon.